

N:o 69.

Af Herr A. W. Björck: Om åtgärders vidtagande till besparing i utgifterna för den civila administrationen samt med förslag till grunder för ett sådant ändamåls vinnande.

Vid sistlidne riksdag väckte jag genom motion (N:o 133) förslag om de så kallade centrala embetsverkens ombildning och om deraf beroende förändringar uti statsförvaltningen. Detta förslag hade till hufvudsakliga utgångspunkter; att afgörandet af de mål, för hvilka lag är gifven men hvarom tvist uppstår, tillhör domaremagten; att till följd deraf förvaltningen, dertill icke hörer Konungens lagstiftningsrätt, skulle inskränkas att besörja verkställigheten och hålla tillsyn öfver efterlefnaden af lagar och författningar samt att omhändehafva uppbörden af Statens intrader och använda dessa till de afsedda ändamålen; och att den sålunda förenklade förvaltningen skulle ske under Departements-chefernes tillsyn och ansvarighet, samt att desse därför skulle ega att deltaga i vården hvar för sitt departement, för hvilket ändamål förvaltningen skulle ske genom Cheferne omedelbart undergifne tjenstemän eller styrelse. Då likväl den omedelbara förvaltningen af Statens tillgångar och medel samt besörjandet af utgifterna tillika med redovisningen i dessa hänseenden icke syntes kunna åläggas de högsta förvaltningscheferne utan att deraf skulle uppstå förhållanden, som kunde finnas ogynnsamma antingen för förvaltningens jemna gång vid ombyte af chef, eller ock för utkräfvande af den ansvarighet för medlen, som åligger den kontrollerande och befallande myndigheten; förekom det lämpligast att föreslå, att medels förvaltning i regeln skulle tillkomma embetsverk, som åtminstone i dessa hänseenden borde vara af Stats-departementen oberoende. Af detta oberoende ansågs dock icke följa, att de ovilkorligen skulle vara särskilda embetsverk, utan antogs en sådan organisation såsom nödvändig endast tills vidare och med afseende derå, att den allmänna revisionen af förvaltningen och räkenskapen ansågs böra såsom hittills bibehållas hos Kammar-rätten, under det denna fortfore att såsom ett förvaltningsverk stå under Finans-departementet, hvars tillgöranden alltså icke syntes lämpligen kunna underkastas

Kammarrättens pröfning. För så vidt de göromål, som tillhöra Kammarrätten, kunna anordnas så, att Kammarrätten icke såsom ett förvaltningsverk komme att fortfarande stå under ett Regerings-departement, skulle således den föreslagna för-
 eningen af samtliga förvaltande embetsverken med Stats-departementen icke möta hinder, om domsrätten i de administrativa målen kunde skiljas från både Regeringen och de denna underlydande embetsverken samt till domstolarne öfverflyttas. Denna öfverflyttning syntes mig likväl under närvarande förhållanden betänkelig och därför tilltrorde jag mig icke att föreslå en omedelbar tillämpning af de ofvan angifna hufvudgrunderna för förändringen. Lagstiftningen rörande jordbeskattningen och inom området för hushållsmålen i allmänhet är särdeles invecklad och är i öfrigt i det skick, att det icke vore antagligt, att landets domare egde den insigt, som fordras för att öfvertaga pröfningen af nyssnämnda mål; och därför föreställde jag mig att, intilldess nämnda lagstiftning undergått de förändringar, som af förestående förenklingar i beskattningslagarne äro att påräkna, domsrätten i högsta instansen uti de så kallade administrativa målen borde hos Regeringen förblifva; men att de så kallade centrala embetsverken, i hvad förhållande de än ställdes till departementen skulle genast skiljas från domsrätten; och således en mellaninstans i dessa mål icke vidare finnas. Med syfte att äfven Regeringen så fort som möjligt skulle lemna ifrån sig domsrätten, afsåg förslaget i öfrigt en omedelbar förenkling af sjelfva förvaltningen i alla dess delar. Detta förslag, som af Riksdagens Andra Kammare öfverlemnades till utredning af ett tillfälligt Utskott, blef likväl icke föremål för vidare behandling inom Kammaren, emedan Utskottet icke afgaf något betänkande i ämnet. Åtskilliga omständigheter hafva föranlett mig till förnyad pröfning dels af förslaget hufvudsakliga syftemål och dels ännu mera af de förhållanden, som ansågos hinderliga för det omedelbara ernåendet af samma syftemål. Vid återupptagandet af det viktiga ämnet synes mig full anledning förefinnas att söka utreda, huruvida svårigheterna för förvaltningens ändamålsenliga ordnande utan någon öfvergång möjligen kunna öfvervinnas. Då jag likväl icke kan göra mig räkning på att nöjaktigt lösa denna uppgift och i allt fall ett förslag, som afser ett omedelbart genomförande af de åsyftade förändringarne, måste möta flera och större vanskligheter, anser jag mig böra jemväl upptaga de grunder för förvaltningens ordnande, som i min förra motion förslagsvis blefvo framställda, för att derpå sedermera kunna grunda den framställning med alternativa förslag, som kommer att utgöra ändamålet med denna motion.

Såsom allmänna grunder för de centrala embetsverkens organisation upptager den återopade motionen följande förslag:

1:o) Intilldess domsrätten i administrativa mål framdeles kan öfverlemnas åt domstolarne, skola hushållsmålen omedelbart från den första instansen genom besvär underställas Konungens pröfning; till följd hvaraf de så kallade centrala embetsverken upphöra att vara andra instans i dessa mål.

2:o) Kammarrätten, som förblifver ett från Regerings-departementet afskiljdt embetsverk, blifver första instansen i alla revisionsmål och tills vidare äfven i balansmålen.

3:o) Af de öfriga embetsverken tillkommer domsrätt endast dem, åt hvilka sådan särskildt uppdrages för pröfning af saker i första instansen.

4:o) De embetsverk eller myndigheter, som icke få till hufvudsakligt uppdrag att förvalta Statens tillgångar, uppbära dess intrader och skatter samt använda medlen för deras ändamål, ställas i omedelbart samband med Stats-departementen, med undantag för dem, som nödvändigtvis måste genom egna underlydande besörja förvaltning i orterna, och hvilka blifva fristående embetsverk, med den domsrätt, som i tredje punkten är omförmäld.

5:o) De embetsverk, som förvalta Statens tillgångar, uppbära dess intrader och besörja medlens utgifvande, blifva fristående och af Stats-departementen oberoende, med skyldighet att i besvärsmål, såväl som i andra ärenden, afgifva, på fullständig utredning och anförda skäl grundade utlåtanden, då sådana från departementen infordras.

6:o) Statens fastigheter förvaltas af ett och samma embetsverk och dess fonder likaledes af ett och samma embetsverk. Förrådsförvaltningen anordnas särskildt.

7:o) All uppbörd sker för Statens räkning och genom dem, som upptaga allmänna uppbörden, samt redovisas till en enda kassa.

8:o) Der utgift icke kan ske omedelbart från Statens kassa, verkställs den så mycket som möjligt på det sätt, att kassabehållningarne alltid kunna öfverses.

Såsom redan blifvit erinradt, hvilat detta öfvergångsförslag på förutsättningen, att domsrätten i de administrativa målen icke kunna öfverflyttas till domstolarne, men sjelfva förutsättningen har, efter hvad jag erfarit, blifvit till riktigheten ifrågasatt och den torde måhända, vid en närmare undersökning och med någon inskränkning vid tillämpningen, böra gifva vika för den åsigten, att domsrättens omedelbara skiljande från administrationen icke möter ovilkorligt hinder i den administrativa lagstiftningens nuvarande tillstånd och att det snarare är nödigt, att domstolarne genast öfvertaga lagskipningen äfven inom detta område, på det att det må blifva tydligt hvad som i dessa mål för närvarande är lag, hvarförinnan nya lagars tillvägbringande icke är utan sina svårigheter. Det har ofta blifvit ådagalagdt och är numera i vårt land erkändt, att domaren icke behöfver vara förfaren och ega speciela insigter i alla de förhållanden, hvilkas rigtiga bedömande utgör villkoret för en rättvis dom, utan att det kan och bör överlemnas till parterna att sjelfva utreda och visa dylika förhållanden, och på denna åsigt grundar sig de allmänna domstolarnes alltmära utsträckta befogenhet. Häraf får väl icke dragas den slutsatsen, att domaren icke heller behöfver på förhand ega kunskap om den lag, som i den omtvistade frågan är den gällande; men ingen skall dock draga i tvifvel, att det tillhör parten att

förete de speciela lagar, stadganden och föreskrifter, dem han utöfver den allmänna lagen vill göra gällande; och i de flesta fall skall det sannolikt blifva förhållandet, att äfven för de administrativa målens pröfning finnas grunder i allmänna författningar, om hvilka domaren icke kan vara okunnig, och om det med rätta må af parterna fordras, att de sjelfva framlägga de speciela stadganden, hvarpå de i öfrigt stödja sin rätt, så torde domaren icke hafva svårare utan måhända lättare att reda sig med de administrativa målen, än med många andra tvister, som bero af enskilde eller för domaren eljest främmande förhållanden. De flera fördelar, som för förvaltningens ändamålsenliga ordnande skulle vinnas, om detta genast kunde ske på grund af förvaltningens och lagskipningens fullständiga åtskiljande, göra det i sanning till en pligt, att söka undanröjda de hinder, som därför ligga i vägen, och om dessa egentligen endast bestå deri, att det icke är tillräckligt bestämdt hvilka lagar, som äro gällande, så må man heldre sätta domaren i tillfälle att från embetsverken påkalla och erhålla de utlåtanden, som han må anse sig behöfva, än att undandraga de förändringar i förvaltningen, hvilka icke kunna uppskjutas, den rätta grund, hvarifrån de böra utgå. Måhända skall fördelen häraf framstå än klarare vid ett närmare öfvervägande af den redan anförda omständigheten, att det svårligen skall blifva ostridigt, hvad som i de administrativa målen är allmänt gällande lag, förrän domsrätten skiljes från Regeringen. Med stöd af Regeringsformen kan det påstås, att hvarje mål, deri Konungens domsrätt icke enligt 17 § utöfvas af Högsta Domstolen, faller inom 89 §, som i verkligheten icke skiljer mellan enskilda mål och allmänna regeringshandlingar och därför lemnar Regeringen rättighet att i hvarje särskildt mål endast tillse hvad som må finnas för landet nyttigast, hvaraf skall kunna dragas den slutsats, att Regeringen i det enskilda målet icke är bunden af sina föregående bestämmelser och beslut. Likasom häraf följer, att den enskilde vid försvaret af sin rätt kan mötas af ett beslut i enskildt mål, om hvars tillvaro han omöjligen kunnat ega någon aning, så inses lätt vådan af ett sådant tillstånd, att de särskilda förhållandena i en särskild fråga skola kunna vinna det afseende, att den föregående lagstiftningen i ämnet antingen genast öfverändakastas eller ock åtminstone göres vacklande och obestämd. Viljan hos Regeringen, att följa vissa bestämda grunder och att icke afvika från häfdvunnen tolkning af sina författningar, må vara än så fast, så skall det dock medgifvas, att det är för mycket fordradt, att Regeringen skall ega i sin magt att lämpa sig efter de i hushållningsmålen särdeles vexlande förhållanden och likväl icke göra det, utan hålla på äldre tillämpningar med skyldighet att, då dessa icke visa sig fullt användbara, omedelbart företaga en fullständig revision af lagstiftningen i ämnet. Det är denna ställning till lagarne och till det enskilda målet, som gör att man icke kan i Regeringens så beskaffade tillgöranden finna hvad, som i de flesta länder, ehuru icke hos oss, anses såsom en nödvändighet, det vill säga lagarnes utveckling genom lagtillämpningen.

Detta sker med fördel, endast då lagen står fri för all annan tydning, än den, som har sin grund i lagen sjelf och vilkoren för dess tillkomst. För att åstadkomma den nödiga utredningen af hvad som bör gälla såsom allmän lag i de ifrågavarande målen, torde derföre icke finnas någon annan, eller åtminstone icke någon lämpligare åtgärd, än att skilja de enskilda målen från de allmänna regeringshandlingarne och alltså öfverlemna de förra till domstolarne, under det de sednare förbehållas Regeringen eller efter omständigheterna de densamma underlydande myndigheterna. Vål skall det först småningom blifva klart, hvilka af Regeringens förfoganden finnas hvila på så allmänna grunder, att de böra vinna tillämpning äfven i andra fall än dem, det särskilda förfogandet afser, men denna vigtiga utredning skall dock en gång, om än långsamt, tillvägabringas, hvilket deremot aldrig skall blifva fallet, så länge Regeringen med sin oinskränkta lagstiftningsrätt förenar domsrätten i de administrativa målen. Då Regeringen bibehålles i sin fulla rätt, att utfärda allmänna författningar, dem domstolarne äro skyldiga att ställa sig till efterrättelse, skall någon konflikt mellan Regeringen och domaremagten icke gerna kunna uppstå, och Regeringen skall inom det område, som henne tillkommer, kunna handla fullt oberoende och med oinskränkt magtfullkomlighet, så länge en sådan af grundlagen upprätthålles.

Om verkställigheten af lagskipningens och förvaltningens åtskiljande möter sina största betänkligheter deri, att domstolarne i allmänhet äro mindre hemmastadda i den lagstifning, som skall tillämpas, så torde dessa betänkligheter ytterligare förringas, om målen i någon instans kunna bringas under pröfning af domare, som redan äro i dylika mål förfarne, om de än icke under sin domsrätt egt att behandla dem alla. Detta kan, och synes jemväl böra ske på det sätt, som af Lagkomitéen blifvit föreslaget, eller sålunda att Kammarrätten erhåller uppdrag att vara Hofrätt i kamerala mål. Den ställning, Kammarrätten må anses böra intaga i förhållande till revisionsgöromålen, kan derigenom visserligen komma att undergå förändring; likasom ock framdeles en särskild Hofrätt för de ifrågavarande målen kan visa sig öfverflödig; men obestridligt torde det vara, att vid första afskiljandet af de enskilda målen från administrationen, ingenting kan vara lämpligare än att göra Kammarrätten till domare i andra instansen; äfven då det antages nödigt att tills vidare bibehålla Kammarrätten, såsom första instansen i revisionsmålen. Jemväl kontrollen öfver sjelfva revisionsarbetets fullgörande, hvilket syslande knappt kan tilläggas egenskapen af förvaltning, skall, om så anses nödigt, kunna hos Kammarrätten qvarstå. Naturligtvis skola målen från Kammarrätten fullföljas till Konungens Högsta Domstol och derför möter icke hinder, sedan antalet af ledamöter derstädes redan blifvit i erforderlig mån tillökadt.

Ehuru, efter förfoganden af förenämnda beskaffenhet, förvaltningen kan ordnas enligt grunder, som äro oberoende af domsrätten; torde särskild uppmärksamhet böra fästas dervid, att vissa mål äro af den beskaffenhet, att deras pröfning måste förbehållas administrationen. Vid stiftandet af lagar i hushållsmål,

som afses att vara allmänna, förekommer icke sällan svårigheten, att gifva nog bestämda regler för tillämpningen och så vidt denna sednare beror på afvägande af allmänna fördelar mot enskilda förhållanden, vare sig i afseende på rättigheter eller skyldigheter, så ingår deri något, som icke bör blifva föremål för domarens bestämmande. Så kunna frågor om reglering af flottning till förekommande af skada å flodstränderna fordra bestämmelser, som svårligen kunna af domstol på förhand meddelas och så kan ordnandet af skjutsskyldigheten påkalla en verkställighet, som icke lämpar sig för domstol. I dessa och dylika hänseenden tillkommer tillämpningen den administrativa myndigheten i första hand; och så långt frågan afser det allmänt nyttiga i förhållande till de enskilda rättigheterna och skyldigheterna synes afgöranderätten böra förblifva hos administrationen; hvar emot den enskildes rätt att söka domaren må vara honom förbehållen, om han gitter visa, att mot honom gjorts gällande rättigheter, dem han icke varit pligtig att med motsvarande skyldigheter bemöta, eller ock att honom blifvit pålagdt hvad andre borde bära, vare sig att sådan tvist väckes emot annan enskild eller emot Kronan.

Då förvaltningen sålunda inskränkes till hvad hon synes böra vara, uppkommer dock frågan, huruvida mellaninstanser böra finnas i alla eller vissa grenar af förvaltningen; hvilken ställning dessa böra hafva till Regeringen och till departementet samt till dess chef, äfvensom om denna ställning kan för vissa embetsverk vara en annan än för de öfriga, samt i vissa ärenden och i särskilda fall afvikande från den antagna regeln. För den utredning, som i dessa hänseenden kan finnas af nöden, torde jag få åberopa de anmärkningar, som i den förra motionen innehållas, och på grund deraf erinra, att, sedan det nu blifvit antaget, att den revision, som påfordrar Kammarrättens egen verksamhet, skulle af denna såsom domstol upptagas, något annat hinder för förening med departementen äfven af de embetsverk, hvilka förvalta medel, icke möter, än det, som kan härflyta derifrån, att Departements-chefens egna anordningar icke kunna göras till föremål för pröfning vid annan domstol än Riksrätt. Då Departements-chefens deltagande i medelsförvaltning, äfven då denna sker af embetsmän tillhörande departementet, likväl icke kan eller bör innebära annat, än att han eger tillse deras verksamhet; att de inför honom äro ansvarige, och att han i fall, då sådant påfordras, har att meddela direkta föreskrifter, är det egentligen i det fall, att han i sistnämnda frågor skulle ställa sig i ansvarighet, som en inskränkning i Kammarrättens pröfningsrätt af saken skulle kunna uppstå. Om det ock icke kan bestridas, att åtgärder, som icke egentligen tillhöra Regeringen, utan i verkligheten äro rena förvaltningsfrågor, skola sålunda sakna den kontroll, som bör omfatta hela förvaltningen; så torde dock denna brist i konsekvensen icke böra leda till förslagets förkastande, om det eljest hvilar på riktiga grunder; helst genom något tillägg i grundlagen eller förändring deri systemet kan gifvas erforderligt sammanhang; vare sig, att det skulle finnas lämpligt att verkliga ut-

sträcka Kammarrättens kompetens i detta hänseende, eller fastheldre att förordna om en särskild redovisning inför Konstitutions-Utskottet för de åtgärder, Departements-chefen uti nu ifrågakvarande hänseende vidtagit.

Det förhållande, som sålunda skulle uppkomma mellan Departements-chefen och de honom underlydande embetsmännen torde dock påkalla ännu några ord för deras förtydligande. I den åberopade motionen vid förra riksdagen har det blifvit ådagalagdt, att grundlagen icke lägger hinder i vägen för en Ministerstyrelse, såvidt denna inskränkes dertill, att chefen för hvarje departement deltagar i den honom underordnade förvaltningen och sålunda bär det politiska ansvaret för dess verksamhet. Att detta deltagande i allmänhet icke kan eller bösträcka sig till befattning med de löpande ärendena, utan endast dertill, att, der hans ledning särskildt påkallas, gifva nödiga bestämmelser eller bereda föreskrifter från Regeringen, är en nödvändig följd af ärendenas beskaffenhet och mängd. Det är alltså öfversigten af hvarje särskild gren af den chefen underordnade förvaltningen, som han skall vinna och bibehålla jemte kontrollen, utan att belasta sig med behandlingen af ärendena i öfrigt; och ordnade från denna synpunkt, kunna de särskilda grenarne af förvaltningen besörjas antingen af embetsmän inom departementen eller af särskilda styrelser, som likväl omedelbart tillhöra departementet och utgöra delar deraf. I begge fallen sker förvaltningen i Regeringens namn och, om uttrycket får vågas, för dess räkning, det vill säga, att de af embetsmännen eller Styrelsen gifna föreskrifterna ovilkorligen lända de underlydande till efterrättelse och att någon klagan hos Regeringen deröfver icke får föras; hvaremot det naturligtvis är en hvar obetaget att i ansökningsväg begära rättelse, som då blifver föremål för pröfning i Stats-Rådet. Den egentliga olikheten skulle härledas endast från sjelfva ärendenas beskaffenhet, enär vissa af dem kunna afse en verksamhet, som uteslutande angår Staten eller dess organer, utan att omedelbart beröra enskilda intressen; då deremot de öfriga afse att reglera Staten och statsverkets förhållande till de enskilde. De förra påfordra i allmänhet en verksamhet, som lämpligast uppdrages åt en eller några få personer; och endast der kontrollen öfver underlydande tjenstemän utgör en hufvudsakligare del af göromålen, synes dessa påkalla en särskild styrelse; hvaremot denna sistnämnda organisation utom i sistnämnda fall, äfven då de enskildes förhållande till Staten utgör ett hufvudsakligt föremål för embetsmännens verksamhet, synes vara den lämpligaste formen. Regleringen medför i allt fall, att mellaninstanserna försvinna och att de lydande och kontrollerande myndigheterna komma att utgöra delar af departementet, med skyldighet och rättighet för den ena som den andra, att fritt röra sig inom de af författningar och instruktioner bestämda områden; men också att inhemta och till verkställighet befordra Departements-chefens mening i alla de fall, der föreskrifterna finnas tvetydiga.

En anmärkning kan häremot göras med anledning deraf, att grundlagen förutsätter, att så kallade Rikskollegier skola finnas. Om än denna förutsätt-

ning skulle anses innebära någon afsigt att hindra förändringen uti den organisation af förvaltningen, som funnit sitt hufvudsakliga uttryck i kollegierna; så gör dock grundlagen sjelf icke anspråk att lägga annat hinder i vägen för förändrade organisationer, än sådant som af föreskrifternas ordalydelse härflyter. Till följd deraf blir det väl nödvändigt att tills vidare bibehålla några af de nuvarande kollegierna med det namn, som de ega; men likasom Krigs-kollegium ansetts kunna utan hinder af grundlagen förändras, så kunna ock de öfriga kollegierna undergå behöfliga förändringar, allenast organisationen qvarstår till de delar sådant af grundlagen påfordras. Det är dock egentligen för Riksrättens bildande, som detta är af nöden; och knappast lider det tvifvel, att denna domstol snart måste sammansättas, så att den mera öfverensstämmer med sitt ändamål, än den nuvarande organisationen deraf i verkligheten gör, enär den uppenbarligen har sin grund uti omöjligheten att under den förra Representationen på annat sätt anordna saken. Något hinder möter dessutom ej, att redan om två år tillvägabrinda alla de förändringar i grundlagen, som må vara erforderliga för att bereda Statsmagterna full frihet att åtminstone vid den tiden ordna förvaltningen såsom bäst öfverensstämmer med ändamålet af enkelhet, skyndsamhet och sparsamhet.

Då den förra motionen var inskränkt till förslag om vissa hufvudgrunder för förvaltningens ordnande och i öfrigt endast afsåg att antyda, huru de nuvarande särskilda grenarne af förvaltningen skulle på det ena eller andra sättet bringas i förhållande till departementen och deras chefer, låg det utanför området af nämnda framställning att ingå i undersökning, huruvida de särskilda grenarne af förvaltningen borde ordnas under annat departement, än som nu är stadgadt, och om icke större förenklingar borde och kunde genast tillvägabringas, än de som voro föreslagna i indragning af Kommers- och Sundhets-kollegierna, Förvaltningen af Sjöärendena och Konvoj-kommissariatet, samt andra då ifrågasatta mindre förändringar. Endast för att visa sättet för tillämpningen af de föreslagna grunderna framlades förslag i nämnda hänseende. Då numera en omedelbar tillämpning af hufvudgrunderna för förändringen är i fråga, skulle framställningen derom, för att blifva fullt praktisk, fordra en genomförd uppställning af förvaltningen i alla dess afdelningar, i syfte icke endast att anvisa åt hvarje departement dess område, och att gifva förslag till fördelningen inom departementet af göromålen mellan särskilde embetsmän eller byråer och styrelser, der sådana kunna finnas erforderliga, utan jemväl att söka organisera hvarje sådan byrå, samt hvarje dylik styrelse, så väl beträffande de ledande och kontrollerande personerne, som ock i afseende på det nödiga arbetsbiträdet. Ehuru jag trott mig böra fästa uppmärksamheten på de hufvudsakliga bristerna i den Svenska förvaltningen och ansett mig kunna uttala min åsigt om de hufvudgrunder, hvarefter den bör ordnas, allt till det afseende, som kan finnas för-
tjent,

tjent; inser dock enhvar likasom jag sjelf i främsta rummet, att en mångsidigare insigt och en större erfarenhet, än jag och måhända någon enskild kan ega, erfordras för att uppgöra förslag till samtliga de nu ifrågasatta anordningarne, hvilka äro af den beskaffenhet, att något för beslut användbart förslag icke kau tillvägabringas, utan genom samrådan mellan specielt erfarne personer inom hvarje särskild gren af förvaltningen. Det måste derföre, såsom redan förut blifvit erinradt, ankomma på Regeringen och vederbörande departements-chefer att åstadkomma dylika förslag; helst otvifvelaktigt anordningen af göromålen inom sjelfva departementet påkallar förändring af den dervarande personalen. Det skall ock möjligen anses otjenligt att göra ett försök att uppställa ett förslag för förvaltningens anordning i dess helhet, helst det icke är möjligt, redan för vidlyftighetens skull, att derjemte förslagsvis organisera de särskilda styrelserna; men likasom i den förra motionen försöktes en tillämpning af de för öfvergångsförslaget framställda grunderna, så må ock ett förslag för tillämpningen af hufvudgrunderna nu följa. Med hänsigt till det sålunda inskränkta syftemålet af detta förslag, torde det vara lika olämpligt, som öfverflödigt, att öka vidlyftigheten af framställningen med motiver för de anordningar, hvilka icke antingen i det föregående, eller i den förra motionen erfarit den för detta ändamål erforderliga belysningen; hvarför förslaget endast skall åtföljas af några anmärkningar rörande särskilda delar deraf.

För att icke onödigtvis öka omfånget af motionen, tillåter jag mig i afseende på fördelningen mellan departementen hänvisa till Kongl. Stadgan af den 16 Maj 1840, som till sina hufvudgrunder reglerar denna fördelning; och hvilken torde i allmänhet kunna följas. Såsom lämpliga förändringar i bestående förhållanden ifrågasättes nu hufvudsakligen följande:

Från Landtförsvars-departementet skiljes:

Vården om de för landtförsvaret upplätta boställen, äfvensom frågor om telegrafinrättningen, hvilka redan lära vara förenade med de i sednare tiden tillkomna telegrafanstalter. Förvaltningen af åtskilliga under Landtförsvaret ställda fonder och medel skall ock från Landtförsvaret skiljas så fort ske kan.

Till Civil-departementet hänföras

Post- och Telegraf-inrättningarne jemte jernvägsanläggningarne.

Från Finans-departementet skiljes

Postinrättningen,

deremot dit hänföres

Vården af de militära boställena.

I enlighet härmed skulle fördelningen anordnas på sätt, som följer:

Justitie-departementet.

Departementets expedition.

Handläggning af tryckfrihetsärenden, frågor om medborgarerätt, lejd, nåd i brottmål samt andra dispenser och tillåtelser, som bero af afgörandet i Stats-Rådet, ärenden rörande främmande och afvikande trosbekännare samt deras rättigheter och skyldigheter, sammanfattande af berättelser, som till Riksdagen aflemnas, tillsättning af de under departementet lydande domare och embetsmän med undantag af stads- och landsfiskaler, samt ärenden, som icke tillhöra någon af departementets öfriga afdelningar tillika med de statistiska uppgifter, som från departementet utgå:

1 *Expeditionschef.*

1:o) Afdelningen för lagstiftningsfrågor.

Frågor om stiftande, upphäfvande, ändring eller förklaring af grundlag, unionslagar, allmän civil-, kriminal- och sjölag, samt ansvarighetslagarne, äfvensom lagar, hvilka angå laga aftal eller öfriga till säkerhetspolisen hörande ämnen.

1 *Afdelningschef.*

2:o. Afdelningen för fångvården.

För ärenden rörande denna vård och bestyrelsen deraf, hvilken tills vidare blifver under den nuvarande Fångstyrelsen, förordnas en

General-direktör, som är Departements-chefen ansvarig och framlägger fullständiga Memorial, der chefens beslut påkallas, eller frågan bör i Stats-Rådet anmälas.

3:o. Afdelningen Justitie-kanslers-embetet.

Inseende öfver lagskipningen och den dertill hörande ordningen vid domstolarne och verkställande myndigheter, utöfvande af högsta åklagaremagten, kontrollen öfver stads- och landsfiskaler samt desses till- och afsättande.

1 Afdelningschef; *Justitie-kansleren.*

1 Sekreterare.

För Departementet gemensamme tjänstemän.

1 Arkivarie och Registrator.

4 biträdande tjänstemän.

Utrikes-departementet.

Departementets expedition förestås och besörjes af:

1 Kabinetts-sekreterare.

- 1:o. Afdelningen för de politiska ärendena:
 1 Afdelningschef.
- 2:o. Afdelningen för handels- och konsulats-ärenden:
 1 Afdelningschef.
- För departementet gemensamme tjänstemän:
 1 Arkivarie och Registrator,
 1 Redogörare,
 6 biträdande tjänstemän.

Landtförsvars-departementet.

Departementets Expedition.

Mottagandet och fördelning af de till departementet hörande ärenden, författningar och deras utfärdande; ärenden, som röra landtförsvarets ordnande och vidmagthållande i allmänhet, utan att vara i sin helhet åt viss annan afdelning uppdragna, kontrollen öfver departementets afdelningar samt utnämmande af de tjänster, som i Stats-Rådet tillsättas jemte uppgörandet af budgeten.

- 1 Expeditionschef.
 3 Expeditionssekreterare, möjligen i olika lönegrader.
 1 Registrator.
 4 biträdande tjänstemän.

Departementets Kommando-expedition.

Ärenden angående landttruppers kommendering till tjänstgöring eller användande till allmänna arbeten; kungörelser för Arméen; bestämmelser rörande Arméens personal; de för Arméen afsedda undervisningsverk samt allt hvad som kan hänföras under kommandomål; äfvensom frågor om bygnings- och fortifikationsarbeten samt vården af byggnader; ponton- och ingenjör-korpserna jemte inqvarteringsväsendet.

1 *Expeditionschef.*

- 1) Expeditionskontor,

deri alla Afdelningen tillhörande ärenden utom fortifikations-byggnings- och inqvarterings-ärenden handläggas. Det nödiga biträdet härvid lemnas chefen af kommanderade Generalstabs-officerare.

- 2) Kontor för fortifikationsärenden.

Förslag till byggnader och fortifikationer, deras utförande och underhåll, kommendering af Pontonier- och Ingenjör-korpsen samt frågor rörande dessa korpsar, äfvensom inqvarteringen.

Det erforderliga militära biträdet lemnas af officerare, kommenderade från Ingeniör-korpsen.

I öfrigt anställas:

- 1 Kamererare,
- 1 Revisor och Bokhållare.

1) Afdelningen för Intendentsärenden:

Arméens rekrytering och remontering, indelta Arméens och beväringsskaps underhåll och sjukvård; mathållningen vid garnisonsregementena, utredning af alla slag, utom vapen och ammunition.

Afdelnings-chef, en kommenderad officer, General-intendenten,

- 1 Kamererare,
- 1 Sekreterare,
- 2 Revisorer,
- 1 Bokhållare,
- 2 biträdande tjänstemän.

Det nödiga militärbiträdet beredes genom kommendering af en officer, Intendenten.

2) Afdelningen för Artilleriet:

Artilleriets materiel, vapen och ammunition af alla slag, gevärsfaktorier, skjutskolor och kruttillverkning.

Afdelnings-chef, en kommenderad högre artilleri-officer.

- 1 Kamererare,
- 1 Sekreterare,
- 1 Revisor,
- 1 biträdande tjänsteman.

Det nödiga militärbiträdet beredes genom en kommenderad artilleri-officer.

3) Den civila Afdelningen:

Aflöning och pensionering; förvaltningen af Wadstena krigsmanshus- och öfriga fonder, så länge sådan förvaltning inom departementet bibehålles samt kassa och bokslut.

1 Afdelnings-chef.

1) Kontor för aflöning och pensioner:

- 1 Kamererare,
- 1 Revisor,
- 1 Bokhållare.

2) Kontor för fondförvaltningen och bokslutet:

- 1 Kamererare,
- 2 Bokhållare och Revisorer.

3) Kassakontoret:

- 1 Kassör.

- 4) Advokatfiskalskontoret
 indrages, då fondförvaltningen blifvit från departementet skiljd.
 1 Advokatfiskal.
 För afdelningen gemensamme tjänstemän:
 1 Sekreterare,
 6 biträdande tjänstemän.

Sjöförsvars-departementet.

Departementets Expedition, innefattande jemväl den för kommandoärenden:

Frågor om Sjötruppers kommendering och användande till tjänstgöring eller allmänna arbeten; författningar och deras utfärdande; bestämmelser rörande Flottans personal, de för Flottan inrättade undervisningsverk samt sjöförsvarets ordnande och vidmagthållande i allmänhet, så vidt icke ärendet är i sin helhet åt Afdelning uppdragen, utnämning till tjänster, som i Stats-Rådet tillsättas samt budgetens uppgörande och kontrollen öfver afdelningarne.

- 1 Chef för Expeditionen,
 2 Expeditionssekreterare.

1:sta Afdelningen: Lotskontoret:

Lots- och fyringsväsendet, sjömätningar och skeppsmätningar.
 Chef, en Direktör,

För sjömätningen, skeppsmätningen och vården af sjökartesamlingarne kommenderas officerare från Flottan.

2:dra Afdelningen: Konstruktionskontoret:

Chef, en Öfver-direktör.
 1 Ingeniör.

3:dje Afdelningen: Ekonomikontoret.

Dispositionen af de för Flottan anslagna medel samt alla ärenden rörande förvaltningen vid Flottans stationer, som icke tillhöra departementets expedition; båtmandelningen och roteringen.

- 1 Afdelningschef.
 1 Kamererare,
 1 eller 2 Bokhållare och Revisorer.

För Departementet gemensamme tjänstemän:

- 1 Sekreterare,
 1 Registrator,
 2 biträdande tjänstemän.

Civil-departementet.

Departementets Expedition.

Ärendenas mottagning och fördelning; budgetens uppgörande, allmänna lagar och författningar, ekonomiska ordningsmål, kommunalärenden af alla slag, ansökningar och besvär i ärenden, som icke tillhöra annan afdelning inom departementet äfvensom civila ärenden i allmänhet, om hvilkas behandling icke är särskildt stadgad; samt kontrollen å bränvinsbränningen.

- 1 Expeditionschef,
- 3 Expeditionssekreterare,
- 1 Registrator,
- 3 biträdande tjänstemän.

1) Afdelningen för näringarne:

Ärenden rörande bergverk, handel, sjöfart och slöjder; undervisningsanstalter för dessa ändamål; ansökningar och besvär i dylika mål; undsättningar och bidrag från anslag för näringarne; patentfrågor och näringarnes statistik.

- 1 Afdelningschef,
- 2 Sekreterare,
- 1 Registrator,
- 2 biträdande tjänstemän.

2) Afdelningen för kommunikationer:

Frågor rörande skjutsväsendet, gästgifverier, allmänna vägar, broar, färjor, kanaler, flottning och andra kommunikationsanstalter; ansökningar och besvär i dylika mål; bidrag af allmänna medel för dessa ändamål, Post- och Telegrafinrättningarne samt jernvägsanläggningar och expropriationer.

1. För Post- och telegrafväsendet förordnas en General-direktör, som är Departements-chefen ansvarig och framlägger fullständiga memorial, det chefens beslut påkallas eller frågan bör i Stats-Rådet anmälas.

2. För jernvägsanläggningarne förordnas ock en General-direktör, med lika ansvarighet och förbindelse till Departements-chefen.

3. Öfriga till denna afdelning hörande ärenden besörjes af

- 1 Afdelningschef,
- 2 Byråchefer, en för Väg- och vattenbyggnader och en för öfriga ärenden samt
- 1 Sekreterare och
- 3 biträdande tjänstemän.

3) Afdelningen för landthushållningen:

Frågor om allmänna anslag för jordbruket och dit hörande näringar, undervisningsanstalter för dessa ändamål, skiftes-, afvittrings- och justeringsverket;

understöd och bidrag från anslag för ifrågavarande ändamål; samt frågor om jordafsöndring och hemmansklyfning.

1. För skiftes-, afvittrings- och justeringsverket tillförordnas en Generaldirektör, som är Departements-chefen ansvarig och framlägger fullständiga memorial, der chefens beslut påkallas eller frågan bör i Stats-Rådet anmälas.

2. För öfriga ärendena:

- 1 Afdelningschef,
- 1 Sekreterare,
- 2 biträdande tjänstemän.

4) Afdelningen: Statiska Tabellkommissionen ordnad såsom hittills.

Statistiska Centralbyrån:

- 1 Chef.
- 1 Sekreterare.
- 2 Aktuarier.

Finans-departementet.

Departementets Expedition.

Fördelningen af inkomna ärenden; utfärdande af lagar och författningar; finansärendenas allmänna vård och behandling; Statsregleringen; anordnandet af de för hvarje Departements behof i Riksstaten anslagna summor äfvensom af anslagen å Första Hufvudtiteln och af anslagen till Pensions- och Indragningsstaterna; den allmänna kontrollen öfver öfriga afdelningarne; ärenden rörande mynt- och bankväsende, såvidt de förra icke tillhöra annan afdelning; allmänna läneanstalter; civila pensionsinrättningar samt ansöknings- och besvärsmål i ärenden, som icke tillhöra annan afdelning inom departementet.

- 1 Expeditionschef.
- 3 Expeditionssekreterare.
- 1 Registrator.
- 3 biträdande tjänstemän.

1) Afdelningen för jordeböckerna och beskattningen å jorden samt för vården af Statens fastigheter;

Afdelningschef tillsättes ej tills vidare.

1. Kontoret omhänderhar jemte kontrollen öfver jordeböckerna alla de ärenden rörande beskattning å jorden, som icke gå till domstol, samt vården och förvaltningen af Statens alla fasta egendomar. Kontorets sysslanden besörjas tills vidare af Kammar-kollegium, utom hvad beträffar skogarne och de under Öfverintendents-embetet ställda byggnader. Vissa särskilda uppdrag, nu tillhörande Kammar-kollegium, såsom vården om regalierna skall ock tills vidare verkställas

af Kammar-kollegium och sedermera af detta kontor. Till dessa uppdrag kommer jemväl att höra skyldigheten att meddela domstolarne och myndigheter de upplysningar, som af dem kunna påfordras rörande jordeböckerna och jordbeskattningen i allmänhet. Såsom Byråchef anställs tills vidare en tjänsteman, hvilken å Departements-chefens vägnar kommunicerar med Kammar-kollegium och inför chefen föredrager de anmälningar för chefens beslut eller underdåniga framställningar, som från Kammar-kollegium ingå.

2. Kontorets göromål besörjes tills vidare af Öfverintendents-embetet, hvars chef är ansvarig för Departements-chefen och framlägger fullständiga memorial, der chefens beslut påkallas eller frågan bör i Stats-Rådet anmälas.

3. Kontoret för Skogsväsendet med dertill hörande läroverk. För denna förvaltning förordnas en General-direktör, som är Departements-chefen ansvarig och framlägger fullständiga memorial, der chefens beslut påkallas eller frågan bör i Stats-Rådet anmälas.

2) Afdelningen för beskattningsväsendet.

Förvaltning af Statens fordringar och fonder, af Statens kontanta medel, anvisning och anordning derå samt utbetalning deraf, bokhålleri deröfver samt bokslut.

Afdelningens chef tillsättes ej tills vidare.

1. Kontor för fondförvaltning.

Detta kontor öfvertager icke allenast alla de fonder, som nu tillhöra Staten med undantag tills vidare af dem, som ännu kvarblifva i Landtförvars-departementet, utan ock den utlåningsrörelse, som till så kallade allmänna arbeten nu bedrifves inom Riksgälds-kontoret, men då detta torde först böra ske, då afgång bland Riksgälds-kontorets tjänstemän gör det tjenligt, torde hela denna förvaltning tills vidare kunna anförtros åt vissa af Statskontorets tjänstemän under särskildt stadgade kontroller.

2. Kontor för anvisningar och anordningar.

Detta kontors göromål motsvara hvad som nu utgör hufvudsaken af Statskontorets förvaltning. Göromålen komma tills vidare och intilldess Statskontoret kan ställas på upplösning, att af nämnda kontor besörjas, under de allmänna regler, som nu äro gifna, till följd hvaraf Statskontoret ock har kontrollen såväl öfver Kongl. Räntekammaren, jemväl sedan den öfvertagit Statens hela kassarörelse, som ock öfver Mynt- och Kontrollverken samt Magasinsförvaltningen, äfvensom öfver förvaltningen och redovisningen af stämpelpapper. Dock anställs en Byråchef, hvilken å Departements-chefens vägnar kommunicerar med Statskontoret och inför chefen föredrager de anmälningar för chefens beslut eller underdåniga framställningar, som från Statskontoret ingå.

3. Kassa-kontoret.

Detta kontor, hvars göromål genast öfvertages af Räntekammaren, skall mottaga hela uppbörden af alla slag och göra utbetalningar tills vidare efter Statskontorets anvisningar och anordningar och skall således i kontoret en fullständig bok och redogörelse hållas öfver Statens hela kassarörelse samt öfver in natura levererade persedlar, hvarföre ock alla medel och naturapersedlar, som ingå i Statens öfriga kassar, disponeras först efter det anordningarne derå blifvit i detta kassakontor antecknade, under förskottstitel der det eljest icke låter sig göra; skolandet till denna kassa ingå rapporter från alla uppbördsverk om ingångna medel, så ofta kommunikationerna medgifva, så det att medlen kunna kontrolleras och disponeras dit der de tarivas.

1 Kassör.

1 Kontrollör.

2 Bokhållare.

Biträdande tjenstemän till erforderligt antal.

3) Afdelningen,

För Tullväsendet och Tullstyrelsen förordnas en General-direktör, som är Departements-chefen ansvarig och framlägger fullständiga memorial, der chefens beslut påkallas eller frågan bör i Stats-Rådet anmälas.

4) Afdelningen för Revision.

Då Kammarrätten upphör att vara förvaltningsverk, torde det icke vara lämpligt, att Kammarrätten gemensamt utöfvar befattningen med tillsyn öfver sjelfva revisionsarbetet, utan synes denna kunna öfvertagas af Presidenten ensam, till följd hvaraf han, såsom chef för Kammarrättens tills vidare oförändrade Öfverrevisions-departement, skall vara Finans-departementets chef ansvarig och för honom framlägga fullständiga memorial, då hans beslut påkallas eller frågan bör i Stats-Rådet anmälas; kommande Kammarrättens organisation i öfriga delar att tills vidare fortfara med rättighet för Kammarrätten att ex incommunicato ogilla från Öfverrevisions-departementet inkomna anmärkningar; dock skall Kammarrätten såsom domstol hänföras under Justitie-departementet.

Ecklesiastik-departementet.

Departementets Expedition.

Ärenden rörande kyrkoväsendet, prestembetets utöfning, presterskapets och kyrkobetjeningens löneregleringar, deras tjensteårsberäkning, samt frågan om extra nådår, stiftelser för vitterhet och sköna konster, milda stiftelser, som icke höra under annat departement, frågor om Riksarkivet, offentliga biblioteker, muséer,

myntkabinett samt Författningssamlingen jemte tjenstetillsättningar och frågor rörande förslag till presterliga lägenheter, äfvensom allmänna fattigvården. Tills vidare bibehållas äfven under detta departement och dess expedition ärenden rörande allmänna helsovården.

- 1 Expeditionschef,
- 3 Expeditionssekreterare,
- 1 Registrator,
- 3 Biträdande tjenstemän.

1) Afdelningen för Ärenden angående den högre undervisningen.

- 1 Byråchef,
- 1 Biträdande tjensteman.

2) Afdelningen för Ärenden angående folkundervisningen.

- 1 Byrå-chef.

Under departementet lyda Riksarkivarien, Kongl. Bibliothekarien, Riksantiquarien, Riks-heraldicus och Redaktören af Svensk Författningssamling, hvardera med skyldighet och rättighet att hos chefen göra anmälan, der hans beslut påkallas eller frågan bör i Stats-Rådet föredragas.

Sedan länge har det varit allmänt antaget, att Serafimer-gillet skulle upphöra såsom en statsinstitution och att dess befattning med hospitalerna skulle öfverflyttas på den myndighet, som omhänderfinge den civila helsovården, men då detta förutsätter en förändring i nuvarande anordningen af denna vård och frågan synes bero på den omständighet, om den militära och civila helsovården verkligen böra åtskiljas, hvilket icke får anses afgjort, har det syntts lämpligt att lemna helt och hållet å sido dessa inrättningar, hvilka kunna när som helst och temligen oberoende af förvaltningen i öfrigt ordnas, sedan meningarne derom blifvit mera ense; hvadan Serafimer-gillet och Sundhets-kollegium skulle förblifva oförändrade, dock utan att deraf hinder möter för omedelbar öfverflyttning från Gillet till Kammar-kollegium af vården om de fasta egendommar, deraf Gillet endast hemtar inkomst.

Det sålunda framställda förslaget utgör endast ett försök att tillämpa de grunder för förvaltningen, som kunna bringas till användning, först sedan domsrätten i de administrativa målen blifvit från förvaltningen skiljd. Vid sjelfva uppställningen fästes intet anspråk, och än mindre ifrågasattes för förslagen rörande tjenstemännens antal och grader något bestämdt afseende, då det torde vara ganska svårt äfven för den i ämnet särskildt förfarne, att på förhand kunna rätt uppskatta den lättnad i göromålen, som uppkommer genom besvärsmålen afskiljande och den förenklade behandling, som tillkommer åtminstone flera af de ärenden, hvilka icke vidare kräva åtgärd både hos embetsverket och i Stats-Rådet. Farhågan för möjligen betydliga misstag i detta och andra hänseenden som icke hafva med grundsatsen något gemensamt, torde måhända hafva afhållit mig att blottställa förslaget i dess hufvudgrunder för anmärkningar beträffande

detaljer, vid hvilka för det närvarande ingen vigt bör fästas; men då jag likväl trott mig böra söka göra mig reda för arbetets art och mängd har jag ock ut-satt siffrorna, der jag kunnat göra mig en föreställning om förhållandet. I öf-rigt torde det böra anmärkas, att det icke funnits behöfligt att gifva en fullstän-dig specifikation på de myndigheter, hvilka stå under departementen men icke egentligen tillhöra den allmänna förvaltningen.

Ehuru med afseende å förslaget inskränkta syftemål en omständlig motive-ring icke ansetts erforderlig, torde dock någon närmare redogörelse för en och annan del deraf vara på sitt ställe. I afseende på den förvaltning, som förut tillhört Krigs-kollegium och numera Arméförvaltningen, har afvikelse skett från hvad, som sedan länge antagits lämpligt och äfven nu är stadgadt, eller att för-valtningen af fortifikationsanslagen skall tillkomma den högste Fortifikationschefen, samt materielanslagen för vapen och ammunition, Generalfälttygmästaren. Begge dessa anordningar synes särdeles olämpliga, och erfarenheten har i sanning åda-galagt detta. Dessa chefer måste, hvar inom sitt område, ega öfvervägande tekniska insigter, hvilka både måste begagnas och böra göra sig gällande; men om utförandet derjemte lägges i deras händer, så skall det ofelbart inträffa att de blifva alldeles enrådande, hvar i sin sak; och hvart detta leder visa befäst-ningarne vid Carlskrona och Stockholm jemte andra förhållanden, som i sednare tider väckt nog obehaglig uppmärksamhet. Om deremot vederbörande Depar-tementschef återfår den myndighet, som i dessa hänseenden i sjelfva verket gått honom ur händerna, så skall han kunna använda för frågans utredning och för utförandet de bästa tillgängliga krafterna; och Fortifikations- samt Artilleri- chefernes kunskaper, insigter och förnåga skola komma det allmänna till godo derigenom att de få uppgöra förslag och kontrollera andra samt öfvervaka och följa utförandet. En lämplig form för denna deras verksamhet är lätt funnen och såsom ett sätt att tillgodogöra deras biträde må nämnas ett permanent krigsråd, som ständigt skall vara Departements-chefen till tjänst och deri högste befälhafvarne öfver artilleriet och fortifikationen borde hafva plats. De få så-lunda allt det inflytande på saken, som erfordras, men de blifva icke i tillfälle att behandla den ensidigt och förhindra alla anmärkningar, intilldess utförandet uppenbarligen visar sig misslyckadt.

Äfven i ett annat hänseende skiljer sig Landtförsvarets organisation från Arméförvaltningen, nemligen deri, att det icke ansetts nödigt bibehålla två civila chefer för hvarje af de egentligen militära kontoren. Det har funnits tillräckligt, att kamereraren lemnar upplysning om författningar och mera sådant åt den ensam beslutande militärchefen. Om det nu stadgas, att, då den sistnämnde anser sig böra afvika från den civila embetsmannens förslag, frågan skall underställas Departements-chefen, så torde saken genom denna anordning vinna i två hänse-enden, emedan dels behandlingen blir skyndsammare, än då såsom nu först kamereraren skall utreda hvarje fråga och gifva sitt yttrande samt derpå krigs-

rådet bilda sin mening; dels ock att icke något beslut i sak, som gifvit anledning till olika meningar, kommer till verkställighet, förrän den högste Förvaltningschefen derom lemnat föreskrift. Dessutom skola kostnaderna väsendtligen minskas och om kontrollen i verkligheten skulle fordra tillökning, så beredes riklig tillgång till utgifterna därför.

Hvad angår den afdelning, som svarar emot det nuvarande civila departementet i Arméförvaltningen, så finnas ock der 2 kamererare, som jemte afdelningsschefen kunna deltaga i handläggning af ärenden, som anses sådant fordra. Skulle kamererarnes tid för mycket borttagas, derigenom att de skola uttala sig äfven i en del sådana frågor, som icke tillhöra deras kontor, så kan dem beredas lättnad genom ökad biträde inom kontoret, hvartill tillgång finnes i besparadt anslag.

Inom Sjöförsvars-departementet torde särskild civil expedition icke vara nödig, utan chefen för kommando-expeditionen med biträde af en expeditionsskreterare kunna nöjaktigt behandla samtliga de ärenden, som icke åt afdelningarne anvisas. Den sammanföring af utgifterna under departementets hufvudtitel, som må anses nödig för redovisning af hela anslaget, skall jemte medlens disposition och fördelning mellan stationerna utgöra det hufvudsakligaste sysslandet för ekonomiafdelningen, enär sjelfva utgifterna med undantag af dem för departementet komma att redovisas i stationernas räkenskaper.

Då från Kommers-kollegium skiljes manufakturdiskonten, blifver advokatfiskalen icke behöflig för annat ändamål än utsökning af ersättningar för hemförskaffade sjömän, och befattningen dermed är allt för obetydlig att föranleda anställning af en särskild tjänsteman. Lämpligast ordnas saken genom anvisande af ett särskildt mindre arfvode till någon tjenlig person, helst inom Departementet och afdelningen. Kommers-kollegii kammarkontor ersättes med tjänstemän för biträde vid de statistiska arbetena. Någon medelsförvaltning kan väl blifva afdelningen anvisad, men den måste blifva obetydlig, då all fondförvaltning ovilkorligen från afdelningen skiljes.

Byrån för kontrollen å bränvinsbränningen torde icke behöfva särskildt upptagas, då den kan efter omständigheterna och behovet inrättas, allenast antalet af expeditionens tjänstemän blir tillräckligt, i hvilket afseende förslaget icke gör anspråk att vara ledande.

Finans-departementet upptager de hufvudsakligaste af de nu befintliga embetsverken, och der skall det egentligen möta svårighet för chefen att taga någon verklig del i de särskilda förvaltningarne, antingen dessa allt framgent komma att besörjas af de för tillfället bibehållna embetsverken, eller af kontor, som träda i deras ställe. Men meningen är icke, och kan icke vara att chefen skall taga del oftare, än då det finnes nödigt att inhemta hans mening, eller ock saken finnes vara af beskaffenhet att påkalla en anordning eller ett beslut af

Regeringen, i hvilket fall Kollegiet derom gör anmälan med begäran om besked. Den andra svårighet, som synes kunna möta, är den att i vissa frågor, som lyda under Civil-departementet, Kammar-kollegii yttrande kan blifva erforderligt; men då detta Kollegium i allt fall måste få till skyldighet att utlåta sig på förfrågningar af domstolar och andra myndigheter, måste det jemväl vara departementskontoren öppet att påkalla Kollegii utlåtande, helst dylika meddelanden mellan departementen böra kunna ske när helst de påkallas. Saken kan dessutom ordnas på det sätt, att ärenden, som falla inom två särskilda departements områden, hänvisas till gemensam utredning; ehuru afgörandet måste tillhöra ettdera, såvida det icke bör ske i Stats-Rådet. Såsom utväg att undanrödja svårigheterna återstår alltid detta sistnämnda behandlingssätt.

Den allmänna hufvudkassan är en organisation, som medför möjligen betydliga rubbningar i anordningarne för de olika slagen af uppbörd; men huru betydliga dessa förändringar än må vara, skola de dock sannolikt icke vara lika svåra att tillvägabringa. Till en början kan man bibehålla de nuvarande särskilde uppbördsmännen, men låta dem ställa sin redovisning äfven till Statskontoret samt insätta uppbörden i ränteriet eller kronomagasinerna. En dylik inrättning af en hufvudkassa är efter mitt förmenande af den öfvervägande vikt, att det synes mig som densamma bör ofördröjligen tillvägabringas, om än alla de öfriga nödvändiga förenklingarne i förvaltningen ännu länge skulle få stå tillbaka.

Då Kammarrätten upphör att räknas till de förvaltande verken, utan i stället blifver Hofrätt i kamerala mål samt domare i första instansen i revisionsmål, fordras att rättegångsordningen derstädes undergår någon förändring. För de mål, som till Kammarrätten ingå i form af besvär, bör ock samma form bibehållas vid målens fullföljd till Högsta Domstolen. Med afseende å Kammarrättens nuvarande verksamhet anmärkes i öfrigt, att rättigheten till besvär öfver pröfningskomitéens beslut i taxeringsfrågor lär upphöra och att rättelse i origtig debitering kan vinnas genom underdånig ansökning, äfvensom genom frågans instämning till domstol.

En fördel erbjuder förslaget deri, att det lemnar tillfälle att småningom efter sig företeende omständigheter ombilda Kammar-kollegium, Statskontoret, Fångvårdsstyrelsen och Generaltullstyrelsen samt öfriga förvaltningar, hvilka äro ämnade att i nu befintligt skick samverka till den nya organisationen, ehuru cheferne blifvit i uppställningen nämnde såsom representanter för styrelserna. Verkställigheten af denna ombildning är alldeles oberoende af de förändringar eller förenklingar, som sålunda kunna ske, likasom dessa icke på något sätt hindras af den nya organisationen; och torde det vara att hoppas att inom ett eller annat af nämnda kollegier och styrelser, måhända företrädesvis inom Kammar-kollegium, icke oväsentliga indragningar kunna ega rum.

Till departementen komma att räknas flere tjänstemän, afsedde för sådana göromål, hvilka kunna väl och nöjaktigt bestridas utan sådana kunskaper, som af en embetsexamen förutsättas, hvaremot ett dylikt prof blifver för de öfrige af nöden; och bör därför särskildt bestämmas hvilka tjänster, som äro af det ena och andra slaget. I öfrigt synes rättast, att de biträdande tjänstemännen, ehvad de höra till dem, som böra hafva fullgjort embetsexamen eller icke, bilda endast en grad, ehuru med högre aflöning för dem, af hvilka fullgjord embetsexamen påfordras.

Till denna framställning kan icke anses höra, att föreslå innehållet af de arbetsordningar, som blifva nödiga, och åt hvilka måste lemnas att bestämma formen för de meddelanden, som skola ingå till departementens särskilda afdelningar från de underordnade myndigheterna, likasom ej heller sättet för expedierande af de beslut, som skola åt myndigheterna meddelas, här behöfva afhandlas; dock torde böra erinras, att i det ena fallet som i det andra framställningarne mottagas och expedieras i Regeringens uppdrag. Besvär af enskilde skulle efter förslaget endast förekomma i mål, der de administrativa myndigheterna tillkommer rättighet att vidtaga bestämmelser i följd af särskilda författningar, det vill säga utöfva lagstiftningsrätt; och därför synas dylika besvär ock ovillkorligen böra ställas till Konungen, helst de i Stats-Rådet måste föredragas och der afgöras. Sådana besvär, som af tjänstemän kunna göras i fråga om deras aflöningar, och i andra fall, der deras enskilda rätt är i fråga, måste alltid antaga formen af ansökningar och ingå till Konungen samt således afgöras i Stats-Rådet; och alla andra ansökningar af enskilde böra ock ställas till Konungen, emedan äfven de skola i Stats-Rådet prövas.

Hvad beträffar förslag till tjänster, der sådana hittills afgifvits, så torde det vara lämpligast, att, så vidt dessa förslag tillkomma underordnade myndigheter, stadga att besvär deröfver endast få i ansökningsväg fullföljas, med möjligen något undantag, såsom t. ex. för besvär öfver förslag till konsistoriella prestlägenheter; och hvad öfriga tjänster beträffar, att de kontor inom departementen eller de tillsvidare deremot svarande kollegierna erhålla skyldighet både att vidtaga de för tjänsternas besättande nödiga åtgärderna och att upprätta förslagen, hvilka derefter lika med andra underdåniga memorial föredragas i sammanhang med de ansökningar, som i anledning af förslaget må kunna inkomma.

Såsom en anledning till den förhoppning att förslaget till sina hufvudgrunder skall finnas utförbart, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derpå, att i vårt grannrike Danmark förvaltningen är ordnad i öfverensstämmelse med samma grunder, såvidt jag eljest förmått att göra mig reda för den Danska förvaltningen. Den öfvergick under åren 1848 och 1849 utan vidlyftiga förarbeten från den kollegiala formen med sin dubbelbehandling af hvarje fråga till den enkla administrationen, som åt Förvaltningschefen och honom undergifne organer lemnar den bjudande och kontrollerande myndigheten i rena förvaltningsfrågor,

samt åt Regeringen förbehåller de egentliga regeringsärendena, jemte afgörandet af de enskilde medborgarnes ansökningar, under det deras rättigheter och pligter äro underkastade domarens pröfning. Enkelt och utan många ord togs steget ut, och inom kort tid ordnades saken af sig sjelf, utan att hafva medfört någon annan olägenhet, än att någon gång tvekan uppstått om rätta formen för en frågas behandling, för hvilken olägenhet den här i landet åldriga kollegiistyrelsen än i denna stund är nog ofta blottställd. Att saken icke nödvändigt förutsätter någon grundlagsförändring, blir tillfälle att visa, då något hinder från grundlagen anföres; men i allt fall kan och bör grundlagen ändras, om den verkligen skulle innebära sådant hinder.

Då det sålunda icke synes möta några oöfvervinneliga svårigheter att genast eller i allt fall inom kort tid grunda förvaltningens organisation på den vigtiga satsen, att från förvaltningen skall skiljas domsrätten i mål, som rör den enskilde medborgaren, så är det en sådan organisation, som mitt förslag syftar att åstadkomma, jemte det i sjelfva förvaltningen mellaninstansen skulle försvinna, och administrationen ställas omedelbart under chefen för hvarje förvaltningsgren, med skyldighet för de verkställande embetsmännen, kollegierna, byråerna, kontoren eller styrelserna, att inom det anvisade området såsom bjudande och kontrollerande tillämpa gällande lagar, författningar, stadgar, bud och föreskrifter samt i gifven ordning verkställa eller verkställa låta hvad på deras omvårdnad ankommer, med rättighet och skyldighet derjemte att påkalla Förvaltningschefens bestämmelse, då den anses erforderlig, och att likaledes hos chefen anmäla frågor af beskaffenhet, att de böra i Stats-Rådet afgöras.

I händelse deremot förvaltningens och justicens åtskiljande skulle anses för närvarande omöjligt, så må det likväl tillses om, i afseende på administrationens ställande omedelbart under de högsta förvaltningscheferne, förslaget i vissa delar må kunna vinna tillämpning. Men om bibehållandet hos Regeringen af pröfningsrätten i flertalet af de mål, som hos Kamrarrätten handläggas, läser utgöra hinder för denna myndighets förändring att uteslutande vara domstol äfvensom för förening med departementen af de embetsverk, hvilka egentligen hafva medelsförvaltningen om händer, så synes den förändring, som nu kan ske, komma att utgöra ett öfvergångsstadium, och det är för detta fall som förslagen i förra motionen blifvit åter upptagna.

I det skick saken sålunda befinnes, skall utredningen deraf utan tvifvel bäst egna sig för behandling af ett för ändamålet tillsatt särskildt Utskott, helst i saken kunna anses ingå frågor, som röra domstolsväsendet och hvilka icke kunna hvarken af Stats-Utskottet eller ett af Andra Kammaren förordnad tillfälligt Utskott behörigen handläggas. Det torde därför vara tillåtet att föreslå tillsättandet af ett dylikt särskildt Utskott, hvilket medel den fordna Representationen användt för utredning af dylika frågor. Men för den händelse att förordnandet af ett dylikt Utskott icke skulle medgifvas, torde förslaget till sin

hufvudsakligaste del böra framträda i den form, att detsamma kan af Stats-Utskottet behandlas, hvilken omständighet utgör anledningen till motionens uppställning, såsom den här redan förekommer.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, föreslås,

att Riksdagen måtte vidtaga åtgärder till besparing i utgifterna för administrationen och för sådant ändamål åstadkomma nödiga och lämpliga förenklingar i förvaltningen och de därför afsedda organer.

Såsom medel att ernå detta syftemål hemställles, att förenklingen i förvaltningssystemet och förändringarne i de organer, som för förvaltningen äro afsedda, böra utgå från följande grunder:

1:o) att domsrätten i de administrativa målen skiljes från förvaltningen och tillkommer domstolarne, till hvilka Kammarrätten hänföres.

2:o) att i förvaltningen mellaninstanserna försvinna och densamma ställes omedelbart under vederbörande Departements-chef, på sätt ofvan blifvit närmare angifvet; och

3:o) att den här ofvan uppgjorda fördelningen af ärendena mellan departementen samt deras expeditioner och afdelningar, så vidt den, efter pröfning, finnes antaglig, lägges till grund för bestämmande af tjenstemännens antal och grader, äfvensom för deras aflöning, som derefter bör lämpas, med iakttagande af den olikhet i aflöningen, som föranledes deraf, att för vissa tjänster embetsexamen icke må anses erforderlig;

men att, om hinder för dessa förändringar för närvarande skulle möta och ett öfvergångsstadium finnas nödigt, förenklingen måtte åstadkommas genom tillämpning af de hufvudgrunder för förvaltningens organisation, som i min motion vid förra riksdagen (N:o 133) blifvit angifna och här ofvan ordagrant intagna, dock att denna tillämpning må, till vinnande af besparing, ske omedelbart, såvidt sådant anses utförbart;

samt att pröfningen och utredningen af detta förslag öfverlemnas åt ett för ändamålet tillsatt särskildt Utskott; men der sådant icke finnes lämpligt, hänvisas till Stats-Utskottets förberedande behandling.

A. W. Björck.